

Min Eric, 'Jan De Maesschalck schildert als een schrijver'. De Morgen, 4 June 2014.

Jan De Maesschalck schildert als een schrijver

Unfrited, 2011. © JAN DE MAESSCHALCK & COURTESY ZENO X GALLERY ANTWERP

Leeslust/kijkzucht

Lezen en kijken zijn de sleutels tot het subtiele werk van Jan De Maesschalck. Als toeschouwer voel je de spanning op je overgaan, alsof het beeld een spiegel is. **Eric Min**

Trouwe lezers van deze krant zijn allicht vertrouwd met de stille tekeningen die Jan De Maesschalck (1958) jarenlang voor de boekenbijlage maakte. In deze kleurige werken op papier gaat het altijd over lezen en kijken. Er zijn boeken en spiegels en vrouwen, veel vrouwen. En er is tijd. Als er moet worden gewacht – op een minnaar die niet komt, bijvoorbeeld – is dat geen probleem, want met het licht dat De Maesschalck in zijn acrylverf vangt, komen zijn personages een leven lang toe. Liefdevol en met milde humor kadreert de kunstenaar fragmenten en taferelen. Vaak

wordt hij in één adem genoemd met Edward Hopper en Léon Spilliaert – *pour le meilleur et pour le pire* – maar even goed rijmt zijn oeuvre met het beste van fotograaf Saul Leiter of met de wat minder bekende modernistische schilder Félix Vallotton. Terecht vermeldt criticus Eric Rinchhout ook Corot en Khnopff in zijn begeleidende essay, terwijl zijn collega-inleider Bernard Dewulf de naam Gerhard Richter laat vallen. In dit uitstekende gezelschap slaagt De Maesschalck erin om een eigen stijl te ontwikkelen en te verfijnen. Door de jaren heen was de kunstenaar ook aan de slag voor Humo, voor de ter ziele

gegane woensdagbijlage Tijd-Cultuur en voor het kunsttijdschrift <H>ART.

Twee keer kijken

Gelukkig wordt De Maesschalcks efenere productie voor de vergetelheid behoed. Zijn sterkste leestekeningen en andere schilderijen vinden geregeld hun weg naar fijn vormgegeven boeken die hun inhoud recht doen.

Een eerste keer was dat in 2002 met een titelloos, vuurrood album. Vijf jaar later was er *De sublieme* *alleenheid*, waarin de fascinatie voor

→ taal en tekens almaar vaker leidde tot sensuele settings.

Vandaag neemt een nieuw album de draad weer op. Het opent met *Winterwandeling* (2005), een scharnierwerk dat beide bloemlezingen met elkaar verbindt. Bij een eerste kennismaking lijkt dit kleine landschap op papier vrij conventioneel en lichtjes atypisch binnen het oeuvre, maar gelukkig klopt er iets niet: bij nader toezien zijn de knoestige ranken die netjes op rijen in de sneeuw zijn geschikt geen wijnstokken maar Arabische lettertekens.

Naar deze schilderijen moet je dus altijd minstens twee keer kijken. De duivel zit immers in de details verscholen, en dat is goed.

Ook in dit nieuwe overzicht blijkt hoe subtiel de schilder te werk gaat. Lang niet alles gebeurt aan de oppervlakte, en wie – zoals de lezende vrouwen en al die andere personages – de tijd neemt om traag te kijken, stelt vast dat de kracht van deze werken ook in de suggestie schuilt. Bijna altijd is er sprake van een onbestemde dreiging. Alles kan kantelen, maar je weet nooit of en wanneer dat gebeurt. Iets kan ontspreken, een geheim kan aan het licht komen.

De Maesschalck vertelt slechts een stukje van een mogelijk verhaal, toont hooguit een

fragment, terwijl de aandachtige toeschouwer weet dat de gebeurtenis voor en na het beeld gewoon verder loopt. Hij maakt momentopnamen in de traditie van de fotografie, het medium waar enkele werken uit de selectie expliciet naar verwijzen.

Maar ook het filmische is nooit weg – de intrige die afgewikkeld wordt, het scenario dat in die ene sleutelscène zijn kantelmoment vindt. Je gaat letten op het beeldkader, dat zelden expliciet wordt aangegeven. Jan De Maesschalck trekt niet vaak een strakke rand rond zijn schilderijen; we voelen perfect aan hoe het beeld voortgaat en uitvloeit, een vervolg krijgt in wat hij ons niet laat zien.

En zo stel je als recensent vast dat je over schilderij kunst zit te schrijven alsof het over fotografie en film gaat.

Concentratie

Misschien is 'concentratie' wel het sleutelbegrip in dit veel te bescheiden oeuvre. De onverstoorbaarheid waarmee de vrouwen hun boeken lezen, het geduld van een lichaam dat zijn schaduw volgt, de geloken ogen en de naar binnen gekeerde blik gaan ongemerkt over op de toeschouwer – alsof het papier een spiegel was. Zo laat De Maesschalck ons ook

kijken naar zijn stukken van mensen: alsof een rug, een schouder of een dij een universum is, tegelijk zinnelijke nabijheid en een raadsel dat ons omgeeft, alsof het niets is.

Misschien is het dat ook wel – niets – en misschien komen we daar ooit wel achter. In de tussentijd moeten we het stellen met de schilderijen en de spitse essays van hofleveranciers Dewulf en Rinckhout, die als een noodzakelijke bijsluiting aan de beelden werden toegevoegd. Laat het lang duren.

De Antwerpse galerie Zeno X toont van 11 juni tot 5 juli recent werk, samen met foto's van Anton Corbijn.

● *Untitled (waiting room), 2014.*

● *Untitled (cocklebur), 2014.*

De duivel zit in de details verscholen, en dat is goed

● *Untitled, 2010.*